

An de liende

is een elektrisch Stellingwarfs maandblad
van de stichting Stellingwerfs Eigen (sSe)

Oplage: 591 e-adressen
2de jaogaank, nummer 5
Daotum: 1 meie 2007

Redaktie: Frank de Vries
Piet Bult

Aemels: info@stellingwerfs-eigen.nl
Webstee: www.stellingwerfs-eigen.nl
(Hier vien ie ok et archief van An de liende.)

ISSN : 1872-4108
NUR : 525
SSE : 0705

Verantwoordelikhied m.b.t. et copy- en auteursrecht van instuurd wark ligt bi'j de instuurder.
Copy- en auteursrecht van instuurd wark bin en blieven van de oorspronkelijke maeker.
De redaktie/uitgever nemt gien verantwoordelikhied veur inzunnen wark!
Et deursturen van dit blad mag allieud zonder veraanderings.
Kiek op de laeste bladziede veur meer spulriegels.

De inhoud van disse maand:

• Van de redaktie	3
• Agenda	4
• Dri'jekont	5
• Et teken an de waand	6
• Kotte reakties	7
• Oorlogsgedichten van Nel	8
• De Fries, zien tael, zien ambisie	9
• Jansma authentiek	11
• Ok Stellingwarfs?	12
• Kontaktgestoord	12
• Wussen jim dat...	13
• Frank	13
• Filesefie in de Stellingwarven	14
• Wie veur 1978 geboren is mag dit lezen	15
• Straffe	16
• An en uut	16
• Ni'je thriller...	18
• Taeltuun	19
• Dichtwark	20
• Deurdaenkerties	22
• Kotte fulieton	23
• Winterreize	24
• De Stellingwarver Biebel	25
• Stelling van de maand	26

Van de redactie

“De tijd en de ruimte die in de media aan de streektaal wordt besteed, is van vitaal belang voor het behoud van de taal. Tegenwoordig kan geen enkele taal haar invloed behouden wanneer zij geen toegang heeft tot de moderne massamedia. Het is belangrijk dat deze huidige aandacht van de media voor de streektaal behouden blijft en dat er waar nodig meer subsidies beschikbaar komen om programma’s in de streektaal te stimuleren.”

Dit is een citaat uut de verkotte versie van et reppot van mw. Vliegenthart over et belang van streektael.

Mit as uutaendelike doel et Nedersaksisch onder diel III kriegen van et Handvest veur minderhiedstael wodde deur et SONT in Ommen een symposium orgeniseerd mit as titel ‘Streektaal en Media’. De beide redakteurs van dit blad bin daor as belangstellenden henne west. Veerder zaten d’r nog een man of veertig belangstellenden in de zael. Blispoters van RTV Grunningen, Frieslaand, Drenthe en Overiessel (Gelderlaand was d’r niet) weren deur SONT uutneudigd om heur kiek es te geven op de rolle die zi’j speulen kunnen bi’j et bevodderen en in et in de bieten hollen van et Nedersaksisch.

Bi’j RTV-Grunningen kowwe haost wat onwil bespeuren mit uutspraoken zoas *“Wij stimuleren het beslist niet... wij willen geen streektaal-EO zijn... de journalistiek staat voorop...”* Frieslaand kwam d’r wat makkelik vanof want daor wodt alles al in et Fries brocht en de aandere beide, Drenthe en Overiessel zaten d’r wat tussenin: *“As ’t veur de haand ligt dan bruken we lieke makkelik streektael as Nederlaans.”* Gien van allen zag et speciaol as heur taek of verantwoordelikhied om et gebruik van streektaelen in heur radio- en tv-bedrief aktief an te vieteren.

Neffens de visionairs van de RTV’s was et ok nog es niet ienvooldig om goeie journalisten te vienen die de streektael voldoende machtig binnen. Dit leek oons haost wat een kul-argument want alle perveensies hebben hiel roegweg zoe’n vuufhonderdduzend inwoners en daor moeten toch wel haost ok een peer journalisten te vienen wezen die heur streektael wel machtig binnen. In Frieslaand hebben ze d’r blikber ok gien muuite mit. Hoewel d’r an et aende van et overleg gien direkte konklusies trokken binnen, krek liekemin as dat d’r een vervolgaktie ankondigd wodde, liekt et neffens oons dan ok dudelik dawwe van de regionaole radio en tv gien aktieve rolle verwaachten hoeven. Zoks lag eins ok wel wat veur de haand vanzels want d’r is veur heur gien direkt belang. De warkelik belanghebbenden binnen de streektaelorgenisasies vanzels. Uut de hoeke van de streektaelorgenisasies en liefhebbers van streektael zullen de initiatieven dan ok kommen moeten.

In de waandelgangen hewwe ok nog even vraogd hoe as dat now zat mit die uutspraoke van Pieter Jonker kotleden in een interview in de Liwwadder kraante: *“Wi’j (-red-: Bloemhoff en Jonker) schreven passetiedings, Jan en alleman zat veur de radio. Mar nao een jaor bin wi’j d’r weer uutgoid. Negen uutzendings, doe was et gebeurd. Et was heur te isoleerd.”* Dit mos wel haost een hiel oold wezen van op zien minst al meer as zeuventien jaor leden. Disse generaosie van radio- en tv-maekers wus d’r niks van. Dat Karst niet meer as kroempraotende vliegende reporter deur Frieslaand vleug hadde as reden: *“We moatte ek wer es wat oars.”*

Misschien ok wel een aorig idee om es een ure Huus en Hiem te vullen mit krek zoe’n soorte van overleg tussen oonze lokaole radiomaekers en streektaelliefhebbers en professionals...

Frank en Piet

Agenda

Op **zondag 13 meie** om 17:00 ure is d'r een jeugddienst in 'Et Anker' in Oosterwoolde.
Kiek veur meer infermaosie hieronder.

Op **25 meie** is d'r een Internationaole streektaelkonfereensie in gebouw 'Et Vlechtwark' in Noordwoolde.

Bron: verschillende kraanten.

Jeugddienst in het Anker in Oosterwolde met Praisegroep JoYn.

Zondag 13 mei om 17.00 uur wordt er een jeugddienst georganiseerd in het Anker in Oosterwolde. Hieraan werkt Praisegroep JoYn uit Assen mee. De dienst wordt geleid door pastor Erica Plomp. Praisegroep JoYn zal de samenzang begeleiden en zal daarnaast ook zelf een aantal solo's uitvoeren. Het repertoire van de band (13 mensen) bestaat hoofdzakelijk uit opwekkingsliederen. De teksten van de liedjes worden op schermen geprojecteerd. Iedereen kan zo gemakkelijk meezingen. Naast de band zal ook de jeugdgroep van JoYn optreden. De tieners zingen hoofdzakelijk eigen repertoire en voeren daar dansjes bij uit.

Jongeren uit Oosterwolde hebben zich ingeleefd in het levensverhaal van Simson. Zij vertellen over deze held uit een ver verleden. De stilte vinden rondom de Paaskaars.

Kortom, een dienst voor jong en oud die van zang en dans houden en zo God willen prijzen. De groep tieners bestaat uit ongeveer 12 meisjes van 13 tot 17 jaar. Wilt u meer weten over JoYn surf dan naar: www.praisegroepjoyn.nl. Op deze site treft u ook uitgebreide informatie aan over de mensen van de groep en de doelstelling. Na de dienst is er gelegenheid om een broodje te eten en met elkaar na te praten. Tot ziens op zondag 13 mei om 17.00 uur in het Anker in Oosterwolde.

Zoek maar uit...

Rennie Bies gaat regelmatig naar markten (o.a. Makkinga) en verkoopt daar allerhande spullen waarvan de opbrengst gaat naar een onderwijsproject in Ethiopie. Zo heeft ze b.v. een massa boeken (nieuw o.a.) ook engelse, franse en duitse friese en stellingwerper boeken. Romans, reis-, hobby- en natuurboeken maar ook allerhande andere boeken die werkelijk interessant zijn. Voor een paar euro kun je de boekenkast vullen.

Wie interesse heeft: Rennie Bies, Markeweg 24, Blesdijke

Dri'jekont

Dri'jekont

Bezuinigingen ambtenaren ingevuld meldt teletekst. Er moeten 15000 ambtenaren verdwijnen volgens een rapport van topambtenaren. Nou reken er maar niet op dat er maar één topambtenaar verdwijnt. Die houden - zoals altijd - elkaar de hand boven het hoofd.

De afstand tussen de politiek en burgers wordt door de politiek afgedaan dat burgers zich niet politiek bezig houden en onderlegt zijn. Slappe redenering. Toe maar geef de burger maar de "schuld". Die kan zich toch lekker niet verweren. Eerst is de media schuld en nu de burger. Ze weten niet meer hoe ze hun hals in de steeds maar strakkere strop moeten redden. Geef het gewoon toe dat de meeste politicie er niets van bakken. Geef daar de mensen niet de schuld van die er niets aan kunnen doen, maar steek de handen in eigen boezem.

Politiechef heeft moeite met geslotenheid Friezen in voornamelijk de dorpen.

Natuurlijk is dit niet vreemd en wel te verklaren. Ten eerste is er in de dorpen helemaal geen politie meer. Je moet bijvoorbeeld onevenredig lang rijden om aangifte te doen bij een bureau, omdat er in de buurt geen bureau meer is en laten het dan maar. Friezen zijn soms een beetje "gek" maar niet totaal gek vanzelf.

Ten tweede komt de politie meestal veel te laat, omdat ze uit een grote plaats moeten komen en dat bevordert het vertrouwen in de politie echt niet. Dan heeft zo'n politiechef moeite met de geslotenheid van de Friezen. Nou ze zijn er zelf schuldig aan.

Een kapper ergens uit de provincie Groningen klaagt steen en been over het feit dat "iedereen" zomaar een rijdende kapsolon of iets dergelijks kan beginnen. Even afgezien van dat dit kan, prijzen de huidige kappers zichzelf uit de markt met veel te hoge prijzen. Er zijn kappers die klanten méér dan twintig euro (f 44,07) voor een knipbeurt laten betalen. Is het dan gek dat klanten naar goedkopere kappers/kapsters gaan zoeken?

De klant moet weer koning worden aldus Robert Kroon die hier het boek "Wij pikken het niet langer" over heeft geschreven.

Ik geef hem gelijk, alleen maak ik in dit geval altijd een kanttekening. Bepaalde klanten kunnen je het bloed behoorlijk onder de nagels vandaan halen. Maar in de meeste gevallen is de klant echt geen koning meer en moet alle ergernis maar voor lief nemen. Als ik erg lang op een terras zit en er wordt totaal geen aanstalte gemaakt om mij te bedienen, stap ik op en ga naar een ander. Vaak wordt mijn gedrag dan afgedaan als ongeduldig, maar dat is niet zo. Ik wil als klant normaal, vriendelijk en in het redelijke snel geholpen worden. Wat is dáár nu zo raar aan?

Klanten worden niet serieus genomen en dat ervaar ik als uiterst irritant. Ik denk dan vaak: Ben ik nu gek of zijn zij nu gek?

(Vervolg op de volgende bladziede)

(Vervolg van de veurige bladziende)

Grote bedrijven hebben een slechte reputatie wat klantvriendelijkheid betreft. Maar reken er maar niet op dat zo'n bedrijf zich hier wat van aantrekt. De meeste bedrijven hebben een monopoliepositie en weten donders goed dat je niet zonder ze kunt en daarom kunnen ze zich dit onbepert permitteren.

Robert Kroon: "*Je betaalt ergens voor, dan mag je toch wat verwachten?*". Hartstikke verkeerd gedacht heer Kroon. Bedrijven of instellingen bepalen vóór jou wat je mag verwachten en als je het daar niet mee eens bent, ga je maar naar een ander (die er dan in de meeste gevallen niet is) en hebben je weer helemaal in hun macht.

Er is nog een oorzaak van onbeschoft, onbeleefd en irritant gedrag binnen een heleboel bedrijven. De huidige generatie mensen heeft niet meer geleerd om beleefd en vriendelijk te zijn. Die woorden zijn in hun woordenboek geschrapt. De meeste mensen zitten afgestompt achter een computer en mijden iedere confrontatie met klanten. Er zou eens een klant "lastig" kunnen zijn! Oh, hoe moet dat nou? We zitten met de handen in het haar. Hoe je daar mee om moet gaan weten de meeste mensen in bedrijven echt niet meer en verschuilen zich dan achter onbeschoft, onbeleefd en irritant gedrag, want dat is "tig" keren makkelijker dan beleefd en vriendelijk zijn.

De wrotter

Et teken an de waand...

Mené Mené Tekèl Ufarsin.

Daniël 5:26-28

En dit is wat et betekent: **mene** - God het de daegen van jow keuningschop teld en d'r een aende an maekt;

tekèl - jow bin weugen en wodden as te licht beschouwd;

ufarsin - jow keuninkriek is verpat en an de Meden en de Perzen geven."

Wiels de stad Babylon zich dronkend zeup op een deur de keuning orgeniseerd feest, masjeerde et leger van de Meden over de dreuge revierbojem onder de mure deur en veroverde de stad. In diezelde naacht verscheen veur de arregaante Babylonische keuning et 'teken an de waand': mene, mene, tekèl, ufarsin. De profet Daniël gaf de dronkende mennigte hievrer disse verklaoring: 'God het jow keuningschop teld en d'r een aende an maekt; ie bin an de weegschaole weugen en jow weren te licht. Jow keuninkriek is verpat en an de Meden en Perzen geven.' Die naacht verdween et Babylonische keuninkriek van de wereld.

Daniël 5:1-30

Daniël verklaorde disse woorden as: **Mene**: 'God het jow keuningschop teld en d'r een aende an maekt'. **Tekel**: 'Jow bin an de weegschaole weugen en jow weren te licht.

Ufarsin: 'Jow keuninkriek is breuken en an de Meden en Perzen geven'. Daniël wodde doe benuumd tot iene van de drie riefsbestuurders van et laand. Diezelde naacht vullen de Perzen Babylon an en wodde keuning Belsazar van kaant maekt.

Kotte reakties

Uut et vere, vere...

Um kort te goan, ik bin Hendrik Jan Bolding, ien en zeuventig joar geleden op een boederije vlak bij Muppel geboren, de jongste uut een toom van viefde. Mien va kwam van Uffelte en mien moe uut De Wiek. Umdat ik de viefde was bin ik vernuumd noar mien twij oldste ooms, ien van mien va zien kante en de andere van mien moe. Zo gung dat vrugger, eigenlijk hak Jan Hendrik mutten hieten as ze bij de leeftied egoane waren. Wij woonden wat varre van de weg of achter in tland vlak bij de Rieste, een stroompie die lup op de grense mit Overiessel. Int heuiland zagen we an die kante vaak Stapperters an twark Noar de kleuterschoele bin ik nooit e west, mar toen ik 6 wurde gung ik noar de schoele in de Oosterboer, dat was mar een klein geval mit 2 lokalen, ieder joar mussen ze permissie anvroagen um lus te bliieven umdat er eigelik niet genog kinder noar toegungen. Toen ik later noar de grote schoele in Muppel gung, bleek dak mit et leren veul wieder hen was dan al die stadsjongen. Een volgende keer wat meer...
goed goan,

Henk

Palmerston, Ontario, Canada

Et wondertien van Stellingwarf...

Et wodt de hieltied minder Fries en nog vule minder Stellingwarfs...

Sunt 1980 wodt d'r (weer) 10% minder Fries praot.

D'r wodt now in liekevule huusgezinnen Nederlaans praot as Fries (50 / 50).

94% verstaot et Fries nog en 74% kan et ok nog praoten.

Een kwat is et schrieven in 't Fries machtig.

Van de stads- en streektaelen binnen Frieslaand gaot et mit et Stellingwarfs et hadste aachteruut...

Bron: LC 25/4/2007

Is dit et wondertien van PJ: *"We hebben hiel wat beriekt in Stellingwarf."*

Ni'j beleidsplan Schrieversronte rikkemediert duurzemhied en verni'jing...

Op 1 maart 2007 verscheen bij de Stichting Stellingwarver Schrieversronte et ni'je beleidsplan. Dat zal et raemwark wezen veur et wark en de aktiviteiten van de Stellingwarver streektaelinstelling in de kommende jaoren en veur et ontwikkelen van visies over de Stellingwarver kultuur. De titel is 'Mit mekaander veerder mit et Stellingwarfs', en et plan slat op de tiedrekte tot 2016.

In et plan wodt angeven op welk beleid, op welke aktiviteiten en ok op welke visies e.d. deurgaon wodt, en mit welke beleidsstukken en ontwikkelings rekening hollen wodden zal.

(Aandere keer meer uut dit beleidsplan.)

Oorlogsgedichten van Nel

Tot in dit nummer van meie plaetsten we van onderduikster Jenny de Jong - schoelnaeme: Nel - iedere keer iene of twee gedichten. In disse gedichten brengt zij heur gedaachten as onderduikster helder onder woorden. De gedichten bin niet eerder in de eupenbaorhied brocht en meugen daortoe zonder schriftelik goedvienen ok niet veerder bruukt wodden. Jenny/Nel schreef disse gedichten doe ze onderdeuken zat bij Jan From op De Haule tussen 1943 en 1945. From het in feberwaori 2003 van 'Yad Vashem' postuum hier de 'Medaille van de Rechtvaardigen onder de Volkeren' veur kregen.

Dank

Aan allen, die in grote nood,
Ons hebben bijgestaan,
Die ons redden van een wisse dood,
Bieden w'ons dank hier aan.

Gij deed, al viel dat heus niet licht,
Ook U dreigde gevaar,
Toch steeds Uw menselijke plicht
Van naastenliefde voor elkaar.

Wij zaten vredig aan Uw dis
En konden het saam wel vinden;
Wij kregen dan ook, dat is wis,
Verscheiden beste vrinden.

Geheime diensten, U komt wel
Een extra pluimpje toe:
Gij zett' Uw leven op het spel
En waart ook vaak heel moe.

Nooit kunnen wij met woord of stift
Dit alles ooit vergelden,
Maar in ons harte staan gegrift
De daden van deez' helden.

Gij mannen, vrouwen, vrij en fier,
Die geen verdrukking duldde,
U brengen wij op deez' manier
Een welverdiende hulde!!!

Nel

Boekien

D'r is lichtkaans dat van de gedichten van Nel die we de laeste maonden hier ofdrokt hebben een ienvooldig boekien maekt wodt dat alliend beschikber komt veur 'intimi' en meensken die meer as gewoon belangstelling hebben. Moch ie tot iene van disse beide groepen heuren dan moej' et even weten laoten.

Et boekien zal niet in de haandel kommen.

Het gaat goed

Het verloop van deze slag
Is aan de orde van de dag.
Waar men iemand ook ontmoet,
Is het altijd: "Het gaat goed!"

Dagen rijen zich aan weken,
Zo zijn jaren reeds verstreken.
De vijand wijkt slechts voet voor voet.
Geduld dus maar, want: "Het gaat goed!"

Leek de oorlog vaak een sleur,
Vreesden wij de Duits' terreur,
Dan ontzong ons vaak de moed,
Maar dan zei men: "Het gaat goed!"

Vliegtuigen gaan af en aan
Om de vijand te verslaan.
Het einde nadert nu met spoed,
Ja, gewis hoor: "Het gaat goed!"

Maar, pas als 't weer vree zal zijn,
Er geen ellende meer is en pijn,
Als het RECHT ons weer behoedt,
Dan, ja dan pas: "Is het goed!"

Nel

De Fries, zien tael, zien ambisie...

Eins al een hiele poze mar veural de laeste maond stonnen de - alderdeegst grote lanelike - kraanten volschreven over de achterstaandsbuurt van Nederlaand, die Frieslaand onderdehaand wodden is. De bosschop in de meerste stokken was dat de Friezen zels wel wat toevalen, ze bin eins best wel aorig mar de eigen tael en veural de eigen vaasteroeste kultuur zit heur slim in de wegen en... ze hebben (lange) niet genoeg ambisie...

De tied dat d'r plakken in Frieslaand weren doaj' as butenstaonder en jongkerel op zaoterdag- of zundagaovend mar beter niet naor een maegien ommekieken konnen ligt al een hiel schoft achter de Fries. De Fries is deur de tied middelgewieze best een aorig en gaastvrij meenske wodden doaj' somstieden ok wel es mit lachen kunnen. Veural de eigen tael zol de ontwikkeling van de Fries aorig in de wege staon. Et anleren van bijglike et Fraans, Duuts en veural et Ingels zol vule belangrieker wezen as et overaende hollen van de Friese tael. Bij slot van zaeke zol de Fries vusen te min ambisie hebben om 'in de vaart der volkeren' mit te kommen mit de rest van Nederlaand.

Al die onderzukers hebben vanzels groot geliek. Waor oonze zuderburen en westerlingen aovens nao et wark eerst even bij de stamkroeg anstikken om nao een dag van hadde warken een pils of een borreltien te kopen, gaot de Fries rechtstreeks van et wark op huus an. Buten de deure eten dot de Fries al hielemaole niet. In et uterste geval haelt hi'j driekeer jaors wat op bij de Chinees of bij et petathokkien. Butendeure honger kriegen, alla, mar eten doej' thuus.

De Fries lopt jaoren achter veurwat bijglike de mode en aandere laeste nijgheden anbelangt. As de rokkies now lange of kot en as de broeken now wiede of smalle piepen hebben moeten, et is an de Fries niet besteded. De Fries wet van gien aandere kleuren as et blauw van de locht en et gruen van de greide en hoeft dan ok niet een busetillefoon mit een groot verscheid an kleurig gepimpte opzetstokkies. Even bellen ("Hoi suske, ik woe gewoon dyn stim even heare") dot de Fries toch al niet zomar even, nee, de Fries moet wel een hiele dringende bosschop hebben, wil hi'j mit een ander praoten (moeten). Hier is de ekenomie dan ok niet mit hulpen.

De Fries het een eigen tael die mit een protte centen in et leven hollen wodt mar de Fries kan d'r in Liwwadden, Sneek, Et Vene of Dokkum vaeks al niet iens mit terechte, laot staon in aandere streken in of buten Nederlaand. Veur grote bedrieven dan warkelik ok een hiel perbleem as ze meensken uutwisselen willen mit een vestiging uut een aander plak. Zokke bedrieven bedaenken heur dan ok wel tweekeer veur dat ze naor Frieslaand trekken. Hier is de ekenomie dan ok al niet mit hulpen.

De Fries het een kultuur van 'ljipaaien sykje', 'fierljeppe' en 'keatsen' dat veur de rest van Nederlaand eins alliend mar wat kolderiek overkomt. Veur een betien teniel- of meziekgezelschop is et podium in et plaetselike dörpskefe of et zaeltien van Pro Rege vaeks nog an de roeme kaante. Buten de familie, een peer vrunden en wat goeie kunde omme, komt d'r trouwens toch gien kop te kieken of te luusteren as et nivo wat hoger wodt as 'onderbroekenlol'. An utgaonscentra het de Fries dan an ien multifunktioneel centrum meer as genoeg en daar is dan ok nog wel ruimte en tied zat veur een rommelmark en een aovend bingo. Hier wodt de ekenomie dan ok al niks wiezer van.

(Vervolg op de volgende bladziede)

(Vervolg van de veurige bladziede)

De Fries het gien ambisie, wet vaeks mar krapan wat et woord zels inhoolt. Doe mar gewoon dan doeje' al gek genoeg. Vien niks van wat een aander dot en zegge zoks al hielendal niet hadde-op. De inkelde Fries die toch een betien ambisie vertoont het et al vlogge 'heech yn 'e plâsse' of is een 'dwêrskop' en moet mar gauw weer gewoon doen en aandere 'opdonderje', onder eren de oold-direkteur (en oold-Stellingwarver) van de Friese Akedemie, Lammert Jansma wet d'r alles van.

De jonge Fries maekt zien testen en toetsen middelgewieze minder goed as kiender buten Frieslaand. De jonge Fries het van huus uut al niet een protte 'stimulantia' mitkregen en op schoele wodt de Fries vaeks alliend klaorstoomd veur haandwark op et leegste plan. Hoe zullen die schoelmeesters en de oolden ok aandere? Et is heur krekengelielik overkommen en ze hebben d'r meerstal vrede mit. En et zit diepe, diepe in de kultuur van de Fries vaaste-roest. Veur een betien opleiding op nivo kan de Fries niet in zien eigen perveensie terechte. De Fries mit toch een betien ambisie is dan ok zo vertrokken en zal vaeks eerst weeromkomen as et an zien pensioen toe is. De kiender van zoe'n Fries blieden waor ze grootbrocht binnen en kommen alliend nog es een weke uutvanhuus.

Al die onderzukers hebben vanzels gien geliek! Ze bin gek! Waoromme moet de Fries uut et wark zo neudig eerst in de file en naor de kroeg? Waoromme zal de Fries buten de deure eten as et thus ok goed smaekt? Waoromme moet de Fries an de laeste modeverschiensels mitdoen en altied et ni'jste van et ni'jste hebben zolange et oolde ding et nog goed dot? Waoromme zol de Fries de hieltied in een tillefoon kletsen moeten as hi'j toch gien boschop het? Waoromme zal de Fries meer taelen leren as et Fries en een betien Nederlaans wiels de Fries toch niet langer as drie naachten van huus gaot? Waoromme zol de Fries om van die grote bedrieven te springen zitten die een protte drokte en smerigte mitnemen? Is et hebben van vaast wark warkelik van belang, een protte vri'je tied niet vule noflikier? Wat is d'r mis mit 'ljipaaien sykje' en aandere spullegies, is tennis of golf dan zovule te beter? Waoromme moet de Fries zo neudig naor een opera as et eigen dörpse kienderkoor ok hiel mooi zingen kan? Waoromme, waoromme, waoromme...

Now ja, zo zeg ie dat gewoonlik niet tegen de Fries mar, uhh... in de poletiek daor zitten een protte 'krokedillen'. En die krokedillen die zien et et liefste dat de Fries zo vaeke as 't mar even kan mit zien geldbuul langeskomt. En iedere keer as de Fries dan bi'j die krokedillen langeskomt mit een dikke geldbuul dan nemen ze daor een grote hap uut en daor kun die krokedillen dan zels 'leuke dingen' van doen veur hun eigen. Mar dan moet de Fries wel es vaeker langeskommen en dan moet de Fries wel een grote volle geldbuul hebben. En daoromme moet de Fries wel wat hadder warken en beter zien best doen op schoele en uut et wark eerst naor de kroeg en naor et theater gaon in plak van veur de buis hangen te blieden, golf speulen in plak van knikkeren en hoepelen, een vule grotere auto, een grote boot, een huus mit vule meer OZB hebben willen en gao zo mar deur. En dat moet allemaole vanzels zwaor financierd wodden want dan hebben de krokedillen heur in de tange. DÍe ambisie moet de Fries hebben om dat allemaole te willen. En as de Fries dat dan ienkeer allemaole het dan moet de Fries de ambisie hebben om meer te willen en weer es wat aandere en groter, nog vule meer, vule vaeker es wat aandere en van alles vule groter.

(Vervolg op de volgende bladziede)

(Vervolg van de veurige bladziede)

Mar meneer de onderzucker, mag ik jow even in de rede onderbreken? Disse Fries wil eins niet nog hadder warken, en disse Fries wil hielemaole niet iedere dag uut et wark, in de smerige file staon en dan eerst nog naor de kroeg en dan thuus uut de magnetron eten moeten. En disse Fries wil niet naor een opera daor gien meens een woord van verstaon kan, gien grote auto, boot of huus mit meer OZB en een wurg-hiepeteek. Disse Fries hoolt van de ruimte, de vrijhied en de schone locht om him henne. Disse Fries wil niet iens in een smerig vliegtuug naor Mallorca, Kreta, Aruba of Hawai mar gaot lieke lief een dag naor Appelsche te fietsen. Disse Fries die wil gien tropisch regenbos ommekappen veur een onnutte hathoolten tuunstoel en dito taofel. Ja meneer de onderzucker staot now mal te kieken mar disse Fries wil eins alliend mar een betien warken veur wat eten en wat drinken om himzels en daormit de soorte overaende te holen. Vule meer hoeft disse Fries niet want dat gefit alliend mar heufdzeerte en piene in de boek. Et is alliend mar locht en leegte en ie helpen de leefruimte om je henne d'r zwaor mit naor de kloten. Sorry veur mien woordgebruuk mar ik hebbe now ienkeer niet zovule leerd. O ja, en die krokedillen? Laot ze zels mar wat hadder leren en warken want dat vienen ze toch zo belangriek? Die ambisie meugen ze van mij hebben, hool ik mien eigen. En hoepel now mar op mit je onderzucken want ik gao now een posien bi'j de vaort zitten te visken...

Piet Bult

Jansma authentiek

Door grijze muizen is er nog nooit echt iets in deze wereld veranderd. Onderzoeker Verhaar heb ik in de 'Tros Nieuwsshow' horen bazelen over het ambitieniveau in Fryslan. Graait ook uit een subsidiepotje, denk ik. Nou is er een Fries met ambitie en is het weer niet goed. Als ik vroeger, als schoolvriend van Jansma, met een mager 6-je (waardering) op mijn rapport thuishkwam, waren mijn ouders ook niet super enthousiast. Voor een 7 of een 8 hadden ze meer waardering. Die 7 of 8 had Jansma ook verdiend in de vorm van een hogere onderscheiding, gezien zijn wetenschappelijke betekenis voor de Akademy. Dat het in 2004 geldelijk enigszins fout is gelopen zegt meer over de financiële man van de Akademy dan over Jansma. Onderzoeker Verhaar heeft een probleem met het ambitieniveau van de Friezen. Laat hem lekker in het westen blijven. Daar is alles veel beter: 50 doden per jaar door schoten uit een pistool, meer stank, lawaai, drukte en stress, geen of te weinig groen, files langer dan waar ook in Nederland en kinderen die denken dat melk en kaas uit de supermarkt komt. Gefeliciteerd, veel bereikt. Nee, geef mij dan maar een oprjochte Fries die staat voor wat hij denkt en zegt. Draaikonten hebben we genoeg in Nederland.

Chris Bergher, Amsterdam

Ok Stellingwarfs..?

VVV kantoor :	inlichtingsoftrekplak
bougie :	vonkproppe
pindakaas:	grondboontiesbotter
asfaltweg:	teerpad
cake:	spoonskoeke
chirurg:	sniededokter of vliemmannegien
geluidsoverlast:	geroasbezoedeling
kameleon:	verkleurmannegien
kruiswoordpuzzel:	blokkiesraodsel
lift:	hi'jsbak
lucifer:	vuurhooltien
metro:	molletrein
perforator:	gattiesdrokker
pin-up:	prikkelpoppe
scooter:	bromponie
snack:	peuzelhappien
stewardess:	lochtwaardin
stripverhaal:	strokiesverhael
thriller:	riller
trampoline:	wipmatte
aquaduct:	duukweg
email:	aemel
weekend:	naoweke
helm:	tepletterpette
giraffe:	langnekkemeel
motorzaag:	knetterbiele

Kontaktgestoord...

1950: now, we moe'n et d'r ankem jaor nog mar es over hebben
1975: ik schrief je d'r disse maond nog wel een brief over
2000: ik stuur vandeweke nog wel even een kaortien
2005: ik bel je vandaege nog weeromme
vandaege-de-dag: ik hebbe je nog gien twie tellen leden al een aemel / msn
weerommestuurd

De kommenikaosie gaot mit de dag vlogger, we 'kontakten' nog wel even.
Hi'j' ok zoe'n hekel an et woord 'kontakten' (Nl.: contacteren)?
Wodt ok eins allieud (nog) mar in België bruukt (zegt Van Dale).

Stap toch es (weer) gewoon op 'e fiets, gao d'r henne en praot een piepvol onder et genot
van een paantien koffie of wat starkers...

Wussen jim dat...

- D'r meensken binnen die een kraante of seins de gratis An de liende ofzeggen, omreden ze et niet iens binnen met een bepaolde stelling en de diskussie niet andurven.
- De iene gauwer volwassen is as de aander.
- D'r de hieltied meer lanen in de wereld binnen waor as de meensken vienen dat Amerika now mar es opholen moet mit dat domme oorlogvoeren.
- D'r ok een hiel klein riek laantien in de wereld is dat heftig an die oorlogen mit dot. Humanitaire ontwikkelingshulpe mienen ze.
- De gewone meensken in dat rieke laantien vusen te vule veur et eerdgas betaelen moeten.
- Et veur de waopenindustrie vule haandiger wezen zol om alle oorlogstuug zels te vernietigen en dan gewoon weer ni'je maeken. Dat willen ze toch, en dan hej' ok gien oorlogsslachtoffers. De Taliban strieders kunnen heur waopens dan wel in et museum zetten. De gewone man moet et toch betaelen want die het ommes toch niet vule weerwoord.
- Onderzeëers nogal priezig binnen. 29 Miljard gaot Engelaand veur een koppeltien van zokke boties uitgeven. De leveranciers zullen d'r wel es iene op nemen en een protte wille hebben. Ie zullen mar bi'j de onwetende stumpers heuren die ze d'r mit op de loop jaegen willen.
- We eins nog krek lieke veer binnen as Abel en Kain.
- De Nederlaanse pensioenfoonsen deur de smerige waopenindustrie mooi veur de karre spand binnen. D'r wodde heur een hoge rente veurholen om heur goeie speergeld te beleggen in laandmienen en klusterbommen. An dat goeie speergeld zit now dus een lochien.
- De Belgen daor alderdeegst niet iens intrapt binnen.

Henk de Vries

Frank...

Sund de glaezen brogge heuren we de laeste Stellingwarver schriever meer over: "*doe 'k gisteraovend laete bi'j Frank weg ree en op huus an gong..*"

De laeste tied drokt hi'j alles in de komputer..! Et iene heufdstok nao et aandere van wat hiel, hiel misschien nog wel es een roman wodden kan. Et laegien (cd-speulder) eupen, et kladdegien d'r in en et laegien weer dichte? De heufdstokken wodden in de dadde persoon schreven, iene is ikke, twee is ieje, drieje is hi'j. Hi'j dot et now dan blikber mit een aandere hi'j.

By the way: wie is/was trouwens die Frank? Het iene daor ok een fotogien van? Et liefste een fotogien van mit 'n beidend vanzels.

Filesefie in de Stellingwarven...

Ruimte en tied

In de oflopen maond (maond van de filesefie) he'k ok es een ure mit een perbleem in de hangmatte legen. Vule langer hoeft niet want zeunen van Stellingwarfse keuterboerties kommen hier toch niet uut. Of, mar dat is dan veur een aandere keer een aordige beschouwing: is d'r gien verschil tussen 'boereverstaand' en et verstaand van 'hoogeleerde heren'? Disse keer stelde ik mi'jzels in dat uurtien in de hangmatte dezelve vraoge daor echte filesopen heur al jaor en dag mit doende holen: wat is eins (et) 'bestaon'. Meerstal gong ik d'r al te makkelijk van uut dat aj' de meest elementaire zaeken numen, daj' dan al een hiel aende in de goeie richting binnen. Mar is dat wel zo?

Lao'we die meest elementaire zaeken van et begrip 'bestaon' es numen: ruimte en tied..? Of kan 't nog mit wat minder toe, bi'jglieks aliend ruimte of aliend tied? Tied kan niet aliendstaond bestaon zoj' zeggen, mar kan ruimte misschien wel zonder tied? Het tied ruimte neudig, het ruimte tied neudig? As tied eins te vertaelen is as 'beweging', dan het tied beslist ok ruimte neudig om in te bewegen. In een aliendbestaonde tied zonder ruimte zal d'r gien beweging, dus gien tied bestaon kunnen. Een stillestaonde ruimte zonder tied zol seins wel bestaon kunnen. Ruimte 'is', en zegt niks over tied of beweging, mar tied of beweging daorentegen het beslist ruimte neudig. Ruimte veur de tied om in te bewegen.

Drekt veuran in Genesis 1:1 begint et gedonder al: "In et begin maekte God de hemel en de eerde." Hi'j begon niet mit et maeken van ruimte, tied of aanderswat, nee, hi'j begint gewoon mit et maeken van een hemel en een eerde, blikber in een al bestaonde ruimte. Daor was dan blikber dus al 'ruimte' veur. Die ruimte die was d'r dan veur de tied. Zol d'r veur et maeken van die ruimte (die d'r al was) ok tied west hebben? Nee, riekaans van niet want dat het - om mi'j - niet beslist neudig west. D'r kan dan ok best ruimte zonder tied west hebben. De anzet tot et maeken van hemel en eerde is in een tiedloze tied gebeurd. Genesis 1:2 "De eerde was doe woest en doods en d'r lag een duusternis over de oervloed." Dit het niks mit tied te maeken.

Een tiedloze ruimte waor niks in veraandert het inderdaod eins gien tied neudig. Waoromme ok, d'r gebeurt toch niks, en as d'r niks gebeurt dan kost zoks gien tied. Et vaalt niet toe om een definitie van 'tied' te beschrieven. Tied kan niet aanders bruukt wodden as in kombinaosie mit beweging, ok wel veraandering. Veerderop in Genesis wodden de dag en de naacht maekt. In vas drieje en viere komt de tied eins veur et eerst om 'e hoeke: "D'r zol eins locht wezen moeten op disse eerde"; en opiens was daor et locht." en "...en hi'j maekte onderscheid tussen et locht en et duuster." Kiek, ok al wodt et niet mit naeme en toenaeme zegd mar now et liekt d'r op dat d'r ok tied in et spul komt, dag iene en dag twee...

Kot en goed: oonze Twentse kammeraoden hebben et lichtkaans vule beter begrepen as de rest van de wereld want de Twentse biebel zet uut aende mit et - veur heur ni'je - woord 'Veurtieds' (voordat er tijd was). De uutspraoke die de Twentenaren graeg bruken

*"Uit de gouden korenaren
schiep God de Twentenaren,
en uit het kaf en de resten
de mensen uit het Westen."*

zol in dat locht dan ok best es gewoon waor wezen kunnen...

Piet Bult

Wie veur 1978 geboren is mag dit lezen...

Hoe is et toch meugelik dat degenen die veur 1978 geboren binnen nog de hieltied leven want neffens de theorienen van vandaege-de-dag zollen die allange wegraekt wezen moeten. Waoromme zuj' daenken. Now dat zit zo:

We zatten in auto's zonder veiligheidsgoddel, zonder stoeltien en zonder lochtzak. Onze bedden en speulgoed weren varfd mit varve vol mit lood en cadmium. Boven an de trappe was gien hekkien; wie te veer gong, kukelde zo naor beneden. Aj' wakker woddeden, dat heurde gieniene, jow mossen eerst raozen veurdat d'r es iene kwam te kieken. Flessen mit geveerlike stoffen kowwe gewoon eupenmaeken en we konnen an de batteri'jen slikken. Hekkies en deuren gongen dichte en ie mossen krek zolange waachten mit de vingers d'r tussenuut te haelen as ze weer eupengongen. Op 'e fietse zat ie achterop mit de kont op et iezeren pakkiesdreger en ie mossen je vaasteholen an de dikke veren van et zadel. Een helm hawwe niet op awwe op 'e brommer gongen laot staon op 'e fietse. Waeter dronken we uut de kraene, uut de pompe of de regenputte en niet uut een flesse. Kleur- en smaekstoffen weren d'r doe ok al want zo rood as die ranja doe was kuj' et now niet meer kriegen. Bazooka-kaugom plakten we onder an de eterstaofel en stakken et de ere morgen weer in de mond. Op schoele hawwe mar iene maot hoolten baanke mit een geveerlike kleppe en een inktpot mit geveerlike stoffen d'r in. Schoenen weren vaeks al inlopen deur een ooldere breur of zuster en mit de fietse krekkeliek. Fietsen mit versnellings hawwe niet en een baand plakken mos ie drekt leren zo gauw aj' fietsen konnen. We gongen morgens mit donker vot en kwammen aovens in duuster weeromme zonder gsm, gieniene wus waor aj' daegs uut-hongen. In een hutte in de bos of in de lanen wodde speuld, doe weren d'r nog gien potlood-venters of vieze mannegiesverzaemelplakken. Aj' naor een vruntien toe gongen leup ie d'r gewoon henne en ie hoefden ok niet an te bellen of een ofspraoke te maeken. Wi'j atten ok al koekies en brood mit een laoge botter d'r op en smoolt mit kaonties en sjerp en wodden niet iens dikke. Wi'j hadden gien playstation, nintendo, 1.000 tillevisiezenders, videofilms, dvd's, computer, we hadden vrunden en... de ruimte. De tillevisie kwam eerst om 6 ure aovens an en o wee aj' an et knoppien van de tillevisie kwammen. We sleepten gieniene veur de rechter, awwe we wat uuthaeld hadden kree'we een pak op 'e peinze.

Pedagogisch verantwoord speulgoed maekten we zels, we sleugen mit stokken naor ballen. We maekten ziepekisten en vleugen van de hoogte of zonder dat d'r een ho-iezer opzat. We voetbalden en keuzen oons perti'jgien en wie niet goed genoeg was ston an de kaante. Op schoele zatten ok domme kiender; ze kwammen om dezelde tied en kregen dezelde lessen as oons en gongen ok om dezelde tied weer vot as oons. Ze deden et nog een jaor over en d'r was gien diskussie. De Meester was de baos en hadde altied geliek. We mossen oons brood zels smeren awwe naor schoele gongen en aj't vergeten weren was d'r niks te koop op schoele. En aj' de kosten van et brood niet opatten dan haj' de rest van de dag wat meer honger. We gongen op 'e fiets naor schoele, in de winter ok, hielemaole alles alliend. As je moeder je naozwaaide dan waj' een wattien of een zuten iene. Aj' perblemen maekt hadden en de pelisie kwam dan hadde de pelisie altied geliek neffens de oolden. Oonze daoden hadden konsekwensies. Dat was dudelik; ie konnen niet in 't verschoel. Wi'j hadden vri'jhied, mislokkings, sukses en verantwoordelikhied. We hebben leerd om daor mit omme te gaon. Oonze ginneraosie het kerels maekt die perblemen oplossen kunnen, risiko's nemen en in-staon veur gevolgen.

Heuren jim daor ok bi'j? Filseteerd! Wi'j weren de helden.
Geboren nao 1978? Stronteigenwies en toch deurlezen hen !? Now wee'j, zoot wattekiend, wat helden binnen.

Straffe...

Straffe (was het zo ongeveer?)

“En ik heb et altied edaon. Ik bin altied ‘t bôkkie. Zie moeten mi-j daar op die rotskoele altied em-m.”

Mit een rooie kop en ogen waor nog net gien traonen uutlopen, komp Peter uut de skoele thuus.

“Gao now eerst maar ies zitten en eet eerst joen plakkie stute maar ies op en vertel dan waor ie joe zo kwaod omme maeken,” is de reactie van Peter zien moe.

Peter ef gien geduld en mot eerst kwiet wat um die morgen op de skoele is overkoemen veur hi-j zien gesmeerde plakkie stute, dat al op een broodplaanke klaor stiet, an raekt.

“Moei-j euren moe. Et begon al op ‘t skoeleplein veurdat de skoele inging. Een maegie uut de eerste klasse kwam te vallen en die zee dat ik mien been had uut-esteuken. Niks van waor. Dat kiend keek gewoon niet uut, maar ja, Peter had ‘t weer ies edaon.”

De meester kwam erbi-j en dat jonk maar janken. Grote ansteller.”

“Had ie joe’n been niet een klein beetie naor veuren escheuven toen dat maegie er an kwam? Eerlijk zeggen. Liegen mag niet dat weet ie wel hè.”

Mit meui-jte kon zien moe eur laachen inollen om dat onschuldige gezichte van eur zeune, die toch echt niks had edaon zo hi-j zee.

”Now ja, maar zie kon er zat om en lopen.”

“Ol maar op, ik wete genug, maar was er dan nog meer?”

“Now, toen de skoele inging leup ik mit mien kammeraoden naor de klasse en...”

“En dat ging allemaole in alle rust en heel gedwee?” onderbrak zien moe um.

“Now ja, in alle rust now ook weer niet.”

“Ol maar op. Ik wete precies hoe dat egaon is. Slungelig en klierderig en treiterig. Ik zie et zo veur mi-j.” Dit stiet joe niet te priesen en evenmin dat van joe’n kammeraoden.

“Och meense, ie weten er niks van.”

“Wat zeg ie mi-j daar? Meense!!! Ik bin joe’n moe eur en die proot wi-k niet weer euren. Daenk daar omme!!! Maar gao verder as er nog meer is.”

“Nao et rekenen kregen wi-j geschiedenis. Een rotvak want wat kan mi-j dat olde volk skelen en die gebeurtenissen eeuwen eleden. Gien iene moer an. Maar now vrag de meester uutgespreuken an mi-j hoelange de oorlog 14-18 ef eduurd.

Ik zegge 80 jaor, want daar had ik wel ies van eurt. De meester vreug et nog een keer en ik gave hetzelfde antwoord, 80 jaor. Iederiene laachen naatuurlijk en toen worde die kerel zo kwaod. Hi-j leup rood an en skrowde:

“Achter ‘t scherm jij!!!”

”Maar dat doe ik niet. Strafredels skrieven is beter veur mi-j meester,” zee ik toen.

“Jochie toch” zuchte zien moe, “wat bi-j toch brutaol. Van wie eb ie dat toch, maar hoe gung et verder.”

“Achter het scherm,” skrowde de meester. “Nog brutaal wezen ook.”

“En ik had niks aandere ezegt dat strafredels beter veur mi-j waren. Now ja, ikke achter ‘t skaarm en daar kon ik zo bovenuut de klasse inkieken. Er lagen daar allemaole kleine stôkkies kriet en daar e-k de klasse op trakteerd.

Ik mosse naor de bovenmeester en daar moet ik de ele weke blieven zitten. En weet ie wat die tegen mi-j zee?”

“Vertel verder.”

(Vervolg op de volgende bladziede)

(Vervolg van de veurige bladziede)

“Wij zullen jou wel klein krijgen mannetje.” Ik wol nog vraogen wat meester bedoelde, maar kregede kaans niet. Veur ik de mond los had: ”Mond dicht jij!!!”

“Zie moeten mi-j altied em-m” leut hi-j er lipperig op volgen.

Zien moe had alles rustig aneurt en zee niks.

“Now en wat vien ie hier dan wel van. Zeg er ies wat van en gao ie dan maar ies naor de meester. Toe, zeg er ies wat van,” probeert Peter zien moe te beïnvloeden deur een zo zielig meugelijk gezichte te zetten.

“Ikke naor de meester vraag ie.? As ik gao, dan zeg ik dat de meester maar mot doen zo hi-j ‘t zelf het beste liekt. Ie maggen van mi-j strafregels skrieven, aachter ‘t schaarm en een weke laank bi-j de bovenmeester zitten. Brutaole jochies en pestkoppen moeten estaft worden. I em- et er zelf naor emeuken.”

“Docht ik et niet. Ie geven mi-j ook nooit gien geliek. Ik gao vurt.”

“Eet now eerst dat plakkie stute op dan krie-j temeeste gien hunger a-j ies wat laeter uut de skoele koem-m, want dat kan maar zo gebeuren.”

“Och meense...” Verder kwam hi-j niet want zien moe greep um stevig bi-j de naarm.

“Wat meense!!! Dat zal ik niet weer zeggen moe. Toe, vooruit. Dat zal ik niet weer zeggen!!!”

“Dat zal ik niet weer zeggen moe!!!” Mit een benepen stemmegie kwamen de woorden over zien lippen.

“Laot dit niet weer gebeuren en hetzelfde zeg ie ook tegen de meester. Ie bieden joe’n excuus an. Ie em te lustern en aandere niet, snotjonk.”

De ruten rammeln in de kozienen toen Peter de deure aachter um dichte trekt.

Zien moe kek um glimlaachend nao as hi-j padtie uutlop. Snotjonk van twaelf jaor.

“Een sulle is ‘t in ieder geval niet. Och, er mot ook wat in zitten, zal zien va wel zeggen, maar onverschilligheid en brutaol daor e-k dan toch een gruwelijke ekel an,” mompelt ze zaachies veur zich en.

“Ja mien mannegie, wie zich braand mot op de blaoren zitten.”

Ze ruumt de broodtaofel op en zet het plakkie stute waor Peter gien andacht meer veur had op een bordtie veur in de kaaste en legt er een plakkie koeke bi-j.

”Dat viendt de weg nog wel as Peter uut de skoele weer thuis komp.”

Femmy Woltman-Groen, Gieteren

An en uut...

Oonze plaetselike grootste boer hadde een ni’je ligboksestal bouwen laoten. Hi’j was d’r mit in zien noppies. Mar et elekktrisch locht was him min naor de zin. Daoromme leut hi’j de plaetselike instelleter kommen en vreug him om ’s uut te zuken waoromme de TL-laampen wel allemaole toegelieke uutgongen mar niet toegelieke angongen...

Ni'je thriller...

Vandaege he'k et eerste heufdstok van wat ooit lichtkaans wel es een thriller wodden kunnen zol in de komputer stopt. In dat eerste heufdstok maek ik de lezers drekt al beheurlik ni'jsgierig. Wat zol dit wodden moeten? Waor zol dit op uuldri'jen? Mar as iene et ooit lezen zal... We zien et wel. Ik hebbe d'r in ieder geval wel nocht an en gao d'r mit deur...

Heufdstok I, Naojaorskuier

"Gaoj' morgenvroeg mit et veld in?" zee de (k)oolde Kikkervanger tegen mi'j, "Et is iene van de laeste mooie daegen van dit jaor moej' mar rekenen en ik moet veur de Warkgroep nog een laeste tellingroute lopen over 'e Delleboersterheide.

"Now, dat liekt mi'j wel wat toe. Hoe laete moe'k klaorstaon?"

"Et zol mooi wezen awwe d'r tegen et morgenlochten weren kunnen want dan zie'we misschien nog krek dat naachtdieren heur daor weerommetrekken in de beschutting en dat de dagdieren teverschien kommen. Een ure of zeuven hael ik je wel an."

Aanderemorgens krek om zeuven ure stopt de terreinwaegen van de oolde Kikkervanger bi'j mi'j op 'e uutrit.

"Hej' wel een opschriefboekien en een penne of potlood bi'j je? vragt de beste man, krek a'k instappen wil.

"Ik hebbe mien 'onderweg-weej'-mar-nooit-ontmoetings-tassien' altied bi'j me en daor zit altied vanalles in tot wel an een GSM-megien en kondoompies an toe."

Nao roem een ketier rieden dri'jt de Kikkervanger zien bakbeest van een auto et parkeerplak op waor - an de sporen te zien - vandemorgen nog niet eerder iene west het. Van et parkeerplak tot op 'e heide kon 'k nog krek even een piepe opstikken. Op 'e heide rook ie niet, dat heurt niet zo. Even laeter leupen we et vaaste pad wat de Kikkervanger altied lopt as zien 'monitor-route'. Al nao een peer minuten blijft hi'j stokstief stille staon.

"Ik leuve da'k wat zie." zegt hi'j. Kalman dot hi'j nog een tree of wat naor veuren om beter zien te kunnen wat daor onder een struke ligt. De schrik slat oons allebeidend om et hatte awwe uutvienen dat daor gien beest ligt, nee, et liekt wel een meenske! Slimmer nog, et is een meenske of beter zegd, et was een meenske, want zo te zien zat d'r gien leven meer in en lag ze - et was een maegien - hier ok al een mooi schoffien.

"Now hewwe ok wat omhanen. Wat doe'we? Zuwwe deurlopen en krek doen awwe niks zien hebben of moe'we de pelisie d'r bi'j haelen?"

"Mi'j liekt, dat laeste want kiek, as iene oons toevallig zien het dan het et lichtkaans dat wi'j d'r op aneken wodden." Naodawwe d'r nog wat omhenne lopen en keken hadden haelde ik mien GSM-megien uut et 'onderweg-weej'-mar-nooit-ontmoetings-tassien' en drokte tweekeer op de iene en ienkeer op de tweeje. Ik keek nog es naor de Kikkervanger en vreug a'k bellen zol of da'k et niet doen zol... Hi'j nikte van 'ja', toe mar.

"Mit de regiopelisie. Wat kan ik veur jow doen?"

"Now veur mi'j niet zo hiel vule en veur dat maegien dat hier ligt ok niet al tevule meer mar ik wol d'r even melding van maeken van d'r een lichem van - zo te zien - een dood maegien onder een struke op 'e heide ligt."

Geheuge-steuntien: Naoda'k in de tussenliggende heufdstokken een protte stokkies schriev over 'snelwegsex op de heide' zol in et laeste heufdstok uitkommen moeten dat de oolde Kikkervanger mi'j eins misbruukt het veur een alibi mar dat hi'jzels et maegien eerder al, ommebrocht het. Et kan ok nog veraanderen en dan moet et wodden dat ik et maegien van kaant maekt hebbe omreden zi'j mi'j mittroond naor de heide, niet wetende dat ik eins niks van vrouwluden weten wil. (Ok niet vergeten: riegelmaatig een 'flashback' naor et verleden te bruken.)

Taeltuun

Vuuf wat minder bekende woorden uut et Stellingwarfs Woordeboek:

ansjaanteren	= 1. voortdurend neuriën 2. voortdurend dreinerig huilen
anslieten	= 1. voortdurend snoepen 2. voortdurend elkaar kussen
anstoemen	= snel naderen
anstried	= neiging die men voelt
anstroezen	= krachtig aan komen lopen

Ra, ra, reer...

waoromme zol 'sekshuus' toch
twiekeer - op dezelde bladziede -
as lemma in DDB staon...?

Et iene wel et aander niet...

wel Latijn (Latien),
gien Romijn (Romien?)

Unifiseermesienegien...

Een vertaelmesienegien is een aorig ding.
Lieke belangriek is oons unifiseermesienegien.

...

stroffeld

stroffelde

stroffelden

stroffelen

stroffellen (*oeeps*)

stroffelt

...

Veurgeborchte...

Uut de Van Dale:

voor·ge·borch·te (het ~, ~n/~s)

1 [r.-k.] plaats waar de zielen van het Oude Verbond de komst van Christus afwachten of waar de zielen van ongedoopte kinderen verblijven => limbus

lim·bus (de ~ (m.), -bi)

1 [biol.] bladschijf, zoom van een bloem

2 zoom of strook aan kleding => boordsel

3 [astron.] in graden enz. afgedeelde rand van een hoekmeetinstrument

4 [r.-k.] voorgeborchte van de hel

Volgens de eeuwenoude theorie van het voorgeborchte gaan kinderen die bij de geboorte of kort erna overlijden, niet direct naar de hemel, omdat zij niet door de doop van de erfzonde zijn gereinigd. Ze gaan echter ook niet naar de hel, omdat ze geen kwaad hebben bedreven. Daarom zouden de kinderen het eeuwige geluk in het voorgeborchte krijgen.

Zol diezelde Paus de hel ok niet even oprumen kunnen...?

Dichtwark...

Veerder

Et schoelplak
van mien jeugd is vot
Ze hebben je ommekapt
de hufters

Op 't zelde plak
staot now 't autoblik
en hier stao ik
ik stao mit lege hanen

Jow blossemtakkies he'k plokt
in een sjempot zet
de geur hong in de kaemer
daegenlaank

Een touw mit 'n plaankien
mit kotte bientes zette ik of
vleug dromend hen en weer
mien haoren wapperend in de
wiend

'k Lag in et gooldbestrijde
schaad
zag elfies daansen
de wiend zong deur je blaeden
ik vul in slaop

Now lig ie daor
et is veurbij
in mien onthoold
roek ik de geuren
lig ik in 't schaad
zweef dromend hen en weer
veerder en veerder

Joukje

Ze hai blâuw bloêd
dus van koninkleken bloede.
En toch hai ze, hoe gek t ok
klinkt,
Behoorlek wa bloedarmoede.

Chris Kerkhoff

Wa lekker toch war!

Ik kôcht vör twellef euro 'ne kilo asperges.
En vör taggetig % is dè waoter, echt waor!
Dus 'ne liter waoter kôcht ik vör hóst tiên euro !
En ge wét, waoter smakt in feite nerreges naor!

Vör taggetig % hebben asperges dus gén smaak.
En dus gón we ze mit allerlei ingrediënten menge
Zoas, goej botter, èûje, en 'n éjke en ham
Um toch nog wá smaak án dè duur spul te brenge!

Kunde naogaon, wà 'ne kilo asperges dan kôst!
En zit ik in 'n restaurant te dinere... jao eerlijk,
Dan mot ik toch wel lache, as ik dan minse heur zégge:
“Wat smaken die asperges toch óóóverheerlijk!!!”

Chris Kerkhoff

Grote skoonmaak

Móézenissn weg ermet
opruming in oen eufd.
Gun oe zelf een stukkien rust
doar e'j toch in geleufd?

Wrief glad oen zorgen en verdriet
dweil angst en piene opziet.
Of veëg ze onder mat of kleeed
dan zie'j de troanen niet.

Stek d'r een ang sien onderuut
pak em dan in zien lörven
en diél em met een goeie vriend
det doe'j gewoon, mu'j dörven.

En ej de skonemaak edoan
zuuk dan det stukkien moed.
verzörg et en 't wordt groot en sterk
gebruuk 't in teëngspoed.

Aal lef uut det vergèeten úkien,
bewaar et veur altoos
en nem zo neudig noar beoefte,
een stukkien teëng hopeloos,
hulpeloos, machteloos, krachteloos,
moedeloos, troosteloos of radeloos.

Corry Overmars Kalshoven

Oolde foto

Jong weren we die zoemer, vuuftien, zestien jaor.
Op 'e brommer ontdekten we de wereld.

Punteren in Gieteren, zwemmen bi'j Blauwe Haand.
Roodverbraand, benanesplit bi'j Oost.

Wi'j hadden ambisies, de tied beheurde oons.
We wollen, we zollen, we konnen, tesaemen.

Et oolde album, geur van et verleden.
Vergeelde foto, beelden oplost in de tied.

Wat weren we jong die zoemer.
De zoemer van petticoot en beatlehaor.

Roely

Johan

Ik wete niet wat et is
Ok ik hebbe een haot-liefde verholing mit him
Vrogger was dat aandere
Doe vun ik him wel goed

Ik kon bi'jgeliex onder de indrok wezen van zien stijl
Mit de jaoren is dat sleten
Zien taelgebruuk vien ik nog wel de hieltied biezonder
Et klinkt vertrouwd

Eins vien ik him mar een eigenwies mannegien
In China schienen ze him niet te kennen
Ik mag Jehan zeggen
Mar ik doe et nooit

Roelof Wieling

Levenspad

Zaandpattien, duunpattien
modderpattien, karrepattien
binneweggien, buterweggien

1-baenevaksweg, 2-baenevaksweg
3-baenevaksweg, 4-baenevaksweg
6-baenevaksweg, 8-baenevaksweg

Verschoelen wegen, gebaende wegen
Jong en de verschoelen weggiens inslaon
Oold en de gebaende wegen kwietraeken

© Anne Bult

Deurdaenkerties

Ok opneumen meziek
klinkt iedere keer anders

Wat is 'n accent op 'n noot
Zonder 'n andere noot?

Niets is van iemand
Niemand heeft iets

Wie geeft
Het et

Et verschil tussen zien
En et zien willen,
Stao 'k wel es van te kieken

Uit de pen vloeit pas inkt
Als men met schrijven begint

Begint!
Eer gij bezint

Einte Slootstra

Kotte fulieton

Wat veurof gong: Vrouw Bakker hadde et kaortien uut de supermark mitneumen mit mien vraoge om een peer ure hulpe bij et hemmel- en nettiesholen van mien huus. Ze kwam vot-en-daolik mar even langes om de boel te bepraoten. Naodawwe we et huus even deur west hebben moe 'we alliend nog zien dawwe et iens wodden kunnen over de centeraosie...

"Betael ie et zo of moet et, hoe za'k et zeggen..."

"O, zwat of over de baank mit ofdracht van sociaole premies en zo, bedoel ie? Now, dat kan mi'j eins niks schelen. Wat veur beidend mar et beste is. Om mien pat kan et alderdeegst in 'natura'."

"Ja, ja, kerels... ze bin ok allemaole etzelde. Nee, vanzels bedoel ik dat niet alhoewel, wat niet is kan nog kommen. Ie weten mar nooit. Mien man is now al weer meer as een halfjaor leden wegraekt. Ik hebbe nog gienertied naor een aandere kerel ommekeken en ik geef et grif toe, dan bin de aovens wel es lange en de naachten koold. Mar alle gekhied op een stokkien, as 't jow netzelde is dan he'k et liever zo in de haand. Want ja, ik weet niet aj't weten mar as et op de officiele meniere gaot dan holen ze 't mi'j van de bi'jstaand drekt weer in. Krek weten doe 'k et niet mar ik geleuf da'k dan mar twintig de honderd zels holen mag. Al et aandere wodt drekt in mindering brocht. Dat as et jow netgeliek is dan doe et zo mar in de haand. Dan he'k d'r temeenste wat an. En awwe 't op naeme van Anneke, mien dochter doen, dan wodt et vot-en-daolik van heur studiebeurs inholen, dat dan hewwe d'r ok weer niks an."

Ik hadde alle begrip veur disse ekenomische misstappen en de twaelf euro in 't ure wawwe et ok al vlogge over iens. We praotten ok nog of dawwe eerlik tegen mekeer wezen zollen. As et mi'j tegenvul wat heur poetseri'je anbelangde dan zo'k dat gewoon zeggen en as zi'j d'r gien nocht meer an hebben zol om de hieltied mien rommel op te redden dan zol ze dat ok gewoon zeggen. Ni'je weke woensdagmorgen zol ze mar beginnen. Ze wus nog niet grif mar misschien kwam Anneke de eerste keer ok wel even mit, want dan konnen ze mit 'n beidend drekt es even goed deurpakken. Mit da'k de veurdeure aachter heur dichte dee bi'j et votgaon reup ik heur nog nao

"Aj' woensdag mar niet al te vroeg kommen want ik komme morgens wel es wat langzem op gang." Ik was vanzels slim beni'jd, veural naor Anneke. Ik wol wel dat et mar woensdag was...

Zit ik nog mar krek an mien eerste paantien koffie mit een zwaor sjekkien an de eterstaofel wakker te wodden as de belle gaot. Och god ja, dat is ja ok zo, vrouw Bakker, schöt et deur mien heufd. Zonder ok mar een tellegien nao te daenken loop ik zo in mien onderbokse en alliend een t-shirtien an naor de deure.

"Goeiemorgen, now, daor biwwe dan" lacht vrouw Bakker mi'j toe...

(Gaot aandere maond veerder...)

Winterreize

*"Ma'k jim een cyclus van zwaarmoedige gedichten heuren laoten?
Ik vien ze mooier as alle aanderen en bin d'r wis van dat jim ze ok hiel aorig vienen zullen."*

Iene van de hoogtepunten uut de meziek-literatuur die deur de jaoren et meerste indrok maekt het is de cyclus van 24 gedichten

Winterreize

van Wilhelm Müller (1794-1827), op meziek zet deur Franz Schubert (1797-1828)

Veurige maonden hawwe de eerste riegel van de 24 gedichten. Disse keer et zeuventiende vas.

Im Dorfe

Es bellen die Hunde, es rasseln die Ketten;
Es schlafen die Menschen in ihren Betten,
Träumen sich manches, was sie nicht haben,
Tun sich im Guten und Argem erlaben;

Und morgen früh ist alles zerflossen.
Je nun, sie haben ihr Teil genossen
Und hoffen, was sie noch übrig ließen,
Doch wieder zu finden auf ihren Kissen.

Bellt mich nur fort, ihr wachen Hunde,
Laßt mich nicht ruh'n in der
Schlummerstunde!
Ich bin zu Ende mit allen Träumen.
Was will ich unter den Schläfern säumen?

In et dörp

De honnen blaffen, de kettens rammelen;
de meensken slaopen op heur bedden,
dromen meerstal, van wat ze nog missen,
doen heur tegoed an goed en an kwaod;

En morgenvroeg is alles vervleugen.
Now, zi'j hebben heur pat dan had
en hopen, wat ze nog over leuten,
weeromme te vienen op heur kussen.

Blaf mi'j now vot, jim wakkere honnen,
Lao'me niet rusten in et sloemerure!
Ik bin klaor mit alle dromeri'je.
Wat za'k nog bi'j de slaopenden
ommemaelen?

Aanderemaond in disse riegel: De roezemoezige morgen (*Der stürmische Morgen*)

De Stellingwarver Biebel

Johan Veenstra het al es in de Liwwadder kraante 'klunderd' dawwe oonze Stellingwarfse biebelvertaeling mar ontdoen mossen van alle oorlogen en geweld. En dawwe veural ok de homoverhaelen d'r mar uut laoten mossen. In de oflopen maond was d'r in de lanelike VVD-perti'j wat kommosie over de Koran. D'r wodde in et VVD-blad 'Liberaal Reveil' onder een schoelnaeme veursteld dat de hiele Koran mar stript wodden mos van oproepen tot kwaod en geweld. Uut et vierde boek van de Koran 'De Vrouwluden' (An-Nisa) (Sura) wodde disse tekst uut vas 56 anhaeld: *"Wisse, degenen die oonze tekens ofwiezen zuwwe bi'jkotten et vuur insturen. We zullen heur iedere keer as heur vel verbraand is, d'r aander vel veur in 't plak geven; zodat ze de straf hielemaole ondergaon zullen. Et is waor, Allah is Almachtig, Alwies."*

Neffens de schriever van et stok in et VVD-blad is de Biebel een stok beter te proemen. Mar is dat zo? Et 'Oog om oog' (Jus talionis) komt toch warkelik waor ok nog al gauw es in de Biebel veur. O.e. in Mateüs 5:23-25 *"Is zi'j (-red-: een vrouw die wat onder de schölk dreegt) aanders ok nog knoeid, dan gelt: een leven veur een leven, een oge veur een oge (oog om oog), een tane veur een tane (tand om tand), een haand veur een haand, een voete veur een voete, een braandwonde veur een braandwonde, een kneuzing veur een kneuzing, een strieme veur een strieme."* Et hooft pattietoeren dan allemaole ok niet over, liekewel in de Koran as de Biebel...

Awwe et trouwens toch even over et biebelboek Matteüs hebben dan kuj' hier en daor wel es op internet es kieken hoevaeke dat aanders as aanders schreven wodt: de iene keer as Mattëus en de aandere keer as Matteüs. En dan lao'we Mattheüs en Matthäus en dat soorte (ooldere) variaanten mar aachterwege. Hoe dat krek zit mit dat ingewikkelde 'diaeresis' (trema of umlaut in de vocaalharmonie) moe'we et een aandere keer in de taeltuun mar es over hebben.

Bi'j et naokieken van alle woorden in vergeliek mit et Stellingwarfs Woordeboek biwwe disse maond tot en mit de beginletter 's' klaorkommen. We hoeven nog mar zoe'n vuufhonderd bladzieden van et Woordeboek deur te vrotten. 'n Tik an 't oor...

Now, bi'j'm weer hielemaole bi'jpraot mit wawwe tussen et gewone wark deur, daon hebben en an 't doen binnen.

Tot de aandere maond mar weer.

f&p

De meeste meensen daenken dat de meeste meensen niet daenken

Wi'j' reageren op disse stelling of wi'j' aanders wat An de liende hangen...? Dat kan in 't Nederlaans, et Fries of – bi'j' veurkeur – in 't Stellingwarfs. Veur de aorigheid mag et vanzels ok nog wel es wat een aander taeltien wezen. Et gebruik van niet-Stellingwarfse bi'jdregen wodt trouwens wel een betien in de haand holen. Opsturen naor: info@stellingwerfs-eigen.nl

Et archief van dit maandblad kuj' vienen op www.stellingwerfs-eigen.nl

Aj' dit blattien niet meer in je aemelbusse hebben willen of weej' nog iene die 't misschien ok (graeg) lezen wil, doe dan mar even een berichien naor info@stellingwerfs-eigen.nl

Et is de bedoeling dat iederiene die wat te schrieven het (een appatte tekening of foto mag ok), dat opsturen kan (in Word-fermaot) en dat et dan zonder vorm van redaktie altied en zonder korrektie(*) plaetst wodt. Altied, wil in dit geval zeggen, ja altied, behalven as et bi'jglieks vluken, schellen, raozen, tieren of dat soorte van rarigheid is zoas dat in de daegelikse ommegang mit mekeer ok niet gebruikelik is. Mar et moet - an de aandere kaante - wel wat lieden kunnen... Een betien reklame, bi'jglieks je eigenmaekte sjem anpriezen of je bedrief gewoon es in de kiekerd zetten, kan ok mar et moet vanzels niet alliend een adverteensieblad wodden.

() Aj' liever hebben dat de roegste schrieffouten d'r even uuthaald wodden dan moej' dat even angeven.*

Et is de bedoeling dat alleman kaant-en-klaore stokken of stökkies opstuurt. Et ienige wat de redaktie d'r an dot is et in- en annenneer plakken, wat deengies in rebrieken bi'jenneer zetten, et iedere maand as aemel rondsturen en et as archief op internet beweren en daor ok beschikber maeken om een nommer naor je toe haelen te kunnen (downloaden) as een dokement in DOC- en PDF-fermaot. De voertael is Stellingwarfs (vanzels) mar Fries, een stökkien Nederlaans of een aandere - veur oons - leesber taeltien mag ok wel een keer. As et mar wel raekvlakken het mit wat d'r op tael- of kultuurgebied leeft in Stellingwarf.

PAS OP: Iederiene stuurt veur 100% eigen verantwoordelikhied wark in..! Dat gelt liekewel inhooldelik as veural ok mit et oge op auteursrechten...! De redaktie/uitgever nemt hier giener-tied verantwoording veur mar schoeft die deur naor de instuurder. De grootte van een dokement het binnen roeme greenzen, gien beparking.

Mittenneer en veurenneer

* Aende *